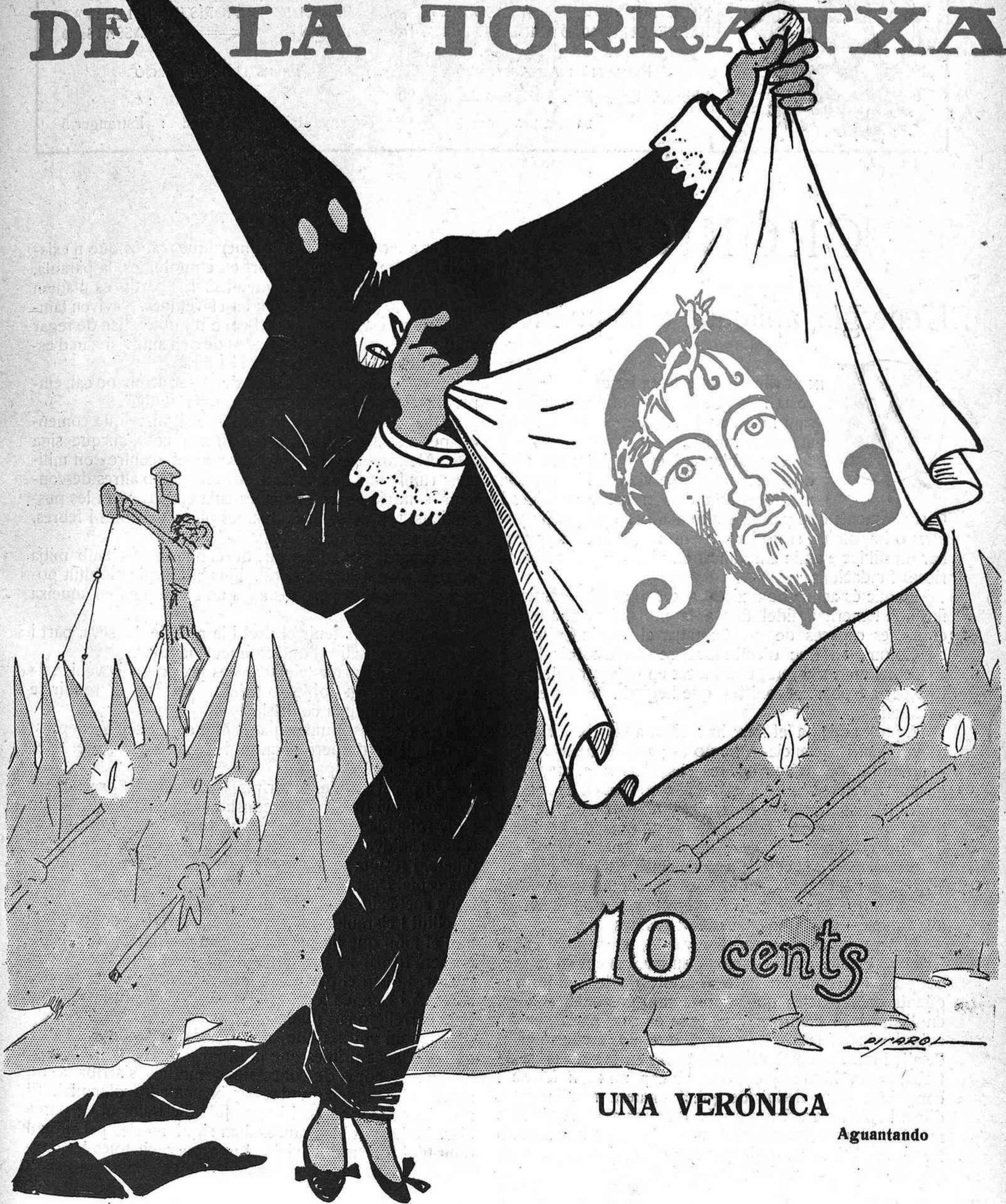


# L'ESQUELLA DE LA TORRATXA



10 cents

DIAROL

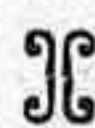
UNA VERÓNICA

Aguantando



# L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

NÚM. 1841 — ANY XXXVI  
BARCELONA, 10 D'ABRIL DE 1914



PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·LUSTRAT  
10 CÉNTS. — ATRASSATS: 20

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

Llibreria Espanyola. — Rambla del Mig, 20

BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ

Fòra de Barcelona:

Espanya, trimestre 3 ptes. : Estranger 5

## CRÒNICA

### L'energia aplicada a la política



NINGÚ diria lo que costa fer un partit nou; costa més que fer un sant, i això que un sant no's deu haver de confondre mai amb una imatge.

Probablement ens en hauríem anat d'aquesta miserable vida en l'ignorancia més absoluta dels treballs, angoixes i trasbalsaments que passen els fundadors dels partits polítics o impolítics, si no haguessim tingut la sort de trobar un dil·lecte amic embrancat en una d'aqueixes laborioses fundacions.

L'amic és actiu, bon xicot a carta cabal, entusiasta fins a la temeritat, fidel fins a la mort; ha dut a terme empreses capaces de desencoratjar al mateix Colom, si en Colom, en lloc d'embranchar-se en descobrir terres anant pel mar, s'hagués embrancat en navegar entre editors per a trobar catalanistes que llegissin llibres escrits en català.

Aquest amic ha fet més; ha arribat a conèixer, a copia de voluntat i paciència—que no és pas ben bé lo mateix—un futral de països apenes senyalats en el mapa, un gavadal de terres en les quals, si fa o no fa, com en la nostra, hi regnava un ferm esperit reivindicador de llur historia, de llur independència, de llur idioma, de llur dret, de llurs costums i d'altres llurs que vénen a repel a la nostra ploma poc avesada a nomenclatures d'adorno.

Doncs bé, segurament el nostre hèroe no havia sabut encara lo que és suar ni lo que és patir, fins que's dedicà a la fundació d'una novella entitat política.

N'hem tingut prou en observar-lo, en oir-lo, en agafar al vol petites manifestacions, en parar ment en la preocupació que denoten les seves cèlles juntes, en les freqüents conferències que soporta amb personatges afins, en l'expressió calorosa que posa en son parlar, en les entrades i sortides de companys que van a consultar-li, detalls i dubtes, en el deixar-se caure en la seva taula de treball, com home que porta al cap un món feixuc i complicat, per a deduir de quina manera resulta greu, difícil i aplanador, fins per als més fermes cervells i les més ben trempades voluntats el conjuminar un cisma, o fer-se una feligresia, o ajuntar una comunitat de convençuts en una sola orientació verdadera.

\*\*\*

Per a fer un partit, lo primer que cal és que n'existeixi un altre. Sense ésser fort en etimologies, la paraula, per sí sola, ja ho dona a entendre. Els partits es planten per esqueix, exactament com les clavellines. S'aviven també, com les clavellines, sota'l cul d'un got. S'han de regar amb modes, per a no podrir-los de bell antuvi, i han d'estar un quant temps entre sol i ombra.

Fins que ha arribat l'hora de posar arrels no cal, emperò, reposar ni deixar-los a la bona-de-dèu.

El creador, o avivador, o lo que sigui, té que començar per a sentir-se indignat d'alguna cosa, anque siga fútil. Aleshores es dona de baixa an el «centre» on militava; rumia uns quants dies, conversa amb altres descontents, sondeja les voluntats, calcula els *possibles* i les possibilitats, i, previes unes quantes nits d'ensomni i febres, decideix fundar una *agrupació*.

Un partit pot començar, decentment, sols amb mitja dotzena. Amb menys, si cal. Fins a devenir multitud poden passar anys, però els anys no's compten en aqueixa mena de jocs.

La qüestió és tenir el dret i la raó de la seva part i ésser representatiu d'un sentiment popular.

Quan uns quants ciutadans es proposen devenir salvadors de tot un poble, lo primer que fan es reunir-se per a nomenar una comissió.

Des d'aquest punt el partit està en marxa. Va depressa, o lentament, però es mou, i moure's és viure. Mes el viure també és patir.

Un partit té que llogar pis i amoblar-lo exactament com un nuvi que intenta constituir una familia. Adhuc en la roba blanca s'ha de pensar. Això complica i retrassa la definitiva constitució. L'*idea* s'ha de sostenir amb diners, i resulta que un partit cal que's fundi mitjançant una *capta*. Després vénen les discussions per a batejar-lo. Cada soci exigeix que'l nom correspongui i indiqui, amb exactitud i clarament, la seva fè. Si no's troben dos homes al món que tinguin la mateixa fesomia, més difícils serà trobar-ne uns altres dos que tinguin un mateix pensar. I quan el partit és l'integració de dugues aspiracions, A i B, aneu a saber la quantitat d'entusiasme que cada correligionari guarda per a cada una d'elles!

Així, un voldria que la B anés davant de la A, i l'altre que la A anés primer que la B.

Quan a copia de concessions mutues s'arriba a un acord sobre aqueix punt, sorgeix una altra dificultat. El nom ha d'ésser sonor i impossible d'extrafer ni de parodiar. Moltes nobles causes han sigut mortes pel ridícul d'un títol o d'unes inicials. Per a prevenir totes les contingències de l'enginy enemic, mai s'esmerçarà massa

lusions, les menaces i flagells que cauen damunt aqueixos tendres organismes. Com les criatures, han de passar el catarro, el xarrampió, han d'ésser vacunats i revacunats, fins que se'n fa cas i devenen un poc respectables.

Lo pitjor que pot succeir és que després dels esforços, privacions i sacrificis que calen per a fundar un partit, i un centre, i un porta-vèu, el partit no sigui més que una dissidència d'un de ja existent, fundada en que en Pere és amic d'en Pau en comptes d'ésser-ho amb en Berenguera; el centre un canvi de local amb els mateixos socis i els mateixos mobles un poc mermats d'altre centre, i el diari una fulla impresa, variant d'una primera, amb la qual podria compartir els redactors, l'impremta i tot el servei.

Els castellans dirien: «*Para este viaje no necesitamos alforjas*»; nosaltres direm: «Benaventurats els que troben energies per a tota deria que sigui un poc desinteressada, aquí on tothom se llença a la protesta violenta i xorca o als negocis desenfrenats».

I admirem sense deturar nostre esperit crític, pervingut obligació ineludible.

P. BERTRANA

## La Mancomunitat constituïda

Ja és un fet això que temps hà es desitjava tant a Catalunya.

El dilluns passat s'efectuà la constitució de la Mancomunitat Catalana en nostre Palau de la Generalitat.

No cal dir que havem d'alegrarnos de que s'hagi dut a la pràctica aqueix petit avenç de nostres aspiracions autonomistes. No obstant, estem molt lluny de participar dels entusiasmes que hem vist reflexats en tota la premsa, en especial la catala-

nista, tant la de la dreta com la de l'esquerra.

Temem molt que la Mancomunitat resulti un poderós instrument del caciquisme regionalista.

Les circumstancies polítiques que estem travessant, en les quals ha sigut implantada, el resultat de les votacions per a repartir càrrecs dintre la mateixa, la direcció suprema que ha de guiar-la i altres indicis ens posen l'ai! al cor.

Esperem, per a jutjar en definitiva, que vinguin els fets a aclarir-nos si la «Lliga» és la servidora de la Mancomu-



— Per què'l tapen a Nostre Senyor?  
— Deu ésser perquè no vegi certes coses.

cura ni prou sabiduria. Una vegada escollert el nom, s'adonen que'ls manca porta-vèu. Tornen a captar i tornen a cercar títols.

Es un mai acabar de feines grosses i treballs herculis, entre'ls quals no's deuen descuidar els petits; com són: cercar adeptes, atreure noms representatius, explorar voluntats, interessar prestigis i fortunes, i, lo més difícil i imprescindible, sumar a la causa un *leader* de reconeguda virtut i el·loquència.

I no posem en el compte els desenganys, les desil-

tat Catalana o la Mancomunitat Catalana la servidora de la «Lliga». Probablement els interessos de la una, donada l'especial manera de matar pusses que tenen els mango-nejadors de nostra Diputació, estaràn al servei de l'altra. Si els regionalistes, fins avui, disposaven a son albir de càrrecs i encàrrecs, què tal faràn demà, quan disposin de més facultats i més espai per als séus adeptes. La Mancomunitat pot devenir un terrible i incommovible puntal del partit reaccionari català i en aqueix sentit, el goig d'ara, que'ns arriba a tots, es convertiria en el goig d'uns pocs agraits i privilegiats.

La Mancomunitat fóra allavors una plaga més, sumada a moltes altres que avorreixen als homes austers i als amants de la justícia.

En darrer terme ja sabem que està en mans del nostre poble l'aturar l'ambició dels falsos patriotes; però, entre tant, no és per demés que expressem amb llealtat els nostres dubtes per a avisar als incauts i prevenir als espavilats.

IGNOCENCI

□ □ □

## La mona

—Quan els fillols encara són petitets—m'esplicava una vegada el senyor Cinto—l'ésser padrí és una cosa senzillíssima.



FINAL DE LA QUARESMA

L'alegria dels peixos

—I més endavant, ja no ho és?— vaig dir-li jo, intrigat per aquella observació.

—Ca!... O sinó, aquí té lo que m'ha succeït a mi. Vol que li conti? Veurà quina història més... divertida.—

I, exhalant un sospir, va començar d'aquesta manera:

—Fa vinticinc anys, un amic que acabava de tenir el dezè fill i que per aquest motiu havia ja agotat tota la parentela «padrinable», va empenyar-se en que jo havia d'ésser padrí del nou brot sortit al séu frondós arbre genealògic.

Què havia de fer jo, tractant-se d'un amic?... Vareig acceptar. S'efectuà el bateig, i, cedint als desitjos del pare, vaig posar-li Víctor.

Modesta com era llavors la meua posició, durant els primers anys la qüestió del padrinatge no va ocasionar-me, amb tot, cap dificultat.

Sabí que la meua obligació era, a l'arribar la Pasqua, regalar cada any una mona al meu fillol, i procurava complir-la, obeïnt a una regla matemàtica.

«Tants anys, tants ous», vareig dir-me. I així vaig fer-ho sempre.

El primer any vaig donar-li una mona d'un ou; el segon any, de dos; el tercer, de tres... I així, al compàs de l'edat, varen anar augmentant-se els ous de la mona.

En Víctor ja ho sabia.—Quants anys tens?—li preguntava jo, al venir, per Pasqua, a buscar-la.—Vuit—responia el bordegaç.—Doncs, vès si el compte està bé.

El xicot agafava la mona, i, tocant-los un a un amb el dit, esclamava molt serio:—Sí, senyor, vuit ous.—

Això, naturalment, havia de tenir un terme. I va tenir-lo, com és ús i costum en aquesta terra, al complir el meu fillol els dotze anys.

—Té—vaig dir-li, a l'entregar-li aquella Pasqua, la mona reglamentària:—Dotze ous... i despedeix-te'n, que és la darrera.

—Es dir que ja s'ha acabat?

—Tu diràs. ¿No comprens que si no hi posessim fi, quan tinguessis cinquanta o seixanta anys, no hi hauria prou ous al mercat per a fer la mona que llavors et correspondria?—

Convençut per l'argument, el xicot va callar. I no sols va callar, sinó que, interessat com tots els fills de la nostra època, acabades les mones, varen acabar-se les seves assiduitats i el formidable consum de «padrí» que havia vingut fent fins aleshores.

De tant en tant ja venia a veure'm, però quina diferència entre aquelles visites i les dels bons temps del padrinatge «reproductiu!...»

I varen passar els anys. Jo, treballant com un negre i no dormint sempre que tenia sòn, havia conseguit fer-me una posiconeta. En Víctor, dependent de comerç, no havia prosperat gran cosa, però era un jovincel despert i *charmant*, amb uns ulls que no s'abaixaven per res i un bigoti tan ferm i tan eloqüent com la mirada.

Amb tot això, l'any passat, el dia de Pasqua, se'm presenta a casa, el meu senyor fillol, i amb una rialleta que no li queia gens malament, me diu, mirant-me ficso:

—Sab per què vinc, padrí?

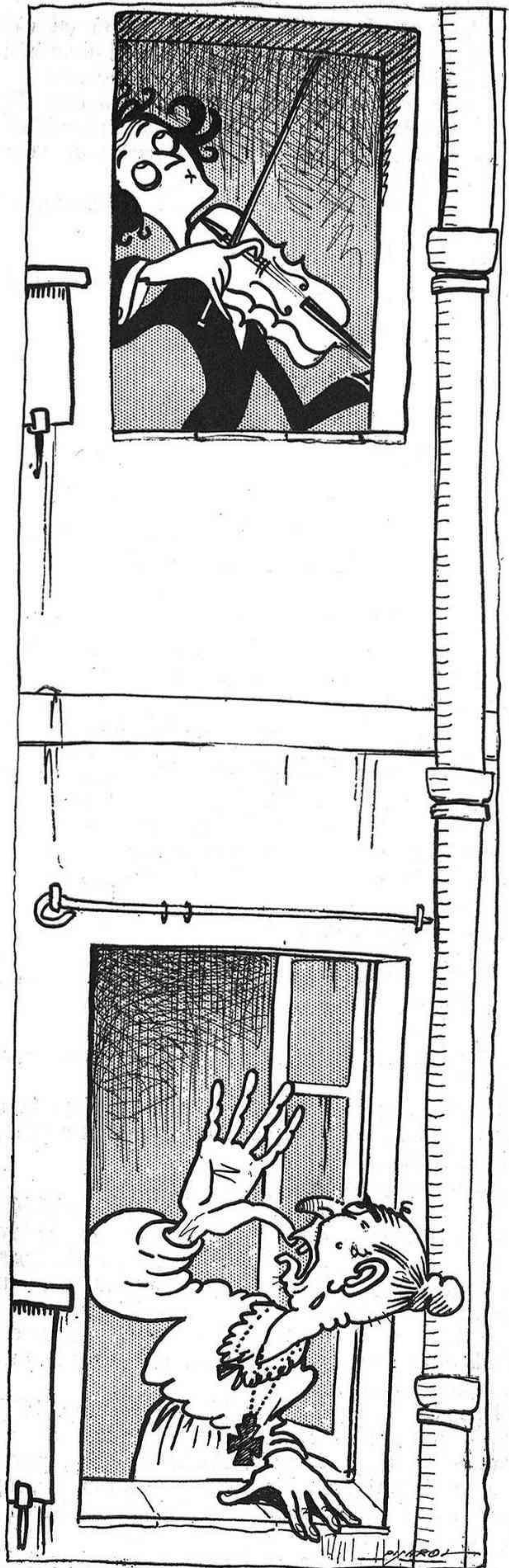
—Suposo que no serà pas per la mona.

—Doncs, suposa malament. Precisament vinc per ella. Ja tinc vinticinc anys, sab?...

—Vols dir que la mona haurà d'ésser de vinticinc ous?...

—Vui dir que li demano la noia.

Un llamp que m'hagués caigut als peus no m'hauria fet tant efecte.



—Per l'amor de Déu, Sarasate, que Nostre Senyor és mort...

—Molts anys de ventatja, veïna!

—La meva filla?... La Marieta?...

—Sí, senyor. I dec advertir-li que serà en và que tracti de posar-hi obstacles, perque la noia hi ve bé i és, entre nosaltres, cosa definitivament arreglada.—

I jo que m'havia fet l'il·lusió d'unir-la amb l'hereu d'un opulent fabricant, dels que avui fan més rotllo!...

Vaig cridar, vaig amenaçar, vaig parlar de tancar a la noia... Tot va ésser inútil.—

I acabada la seva relació, afegia resignadament el senyor Cinto:

—Per Sant Joan se casen!..:

MATÍAS BONAFÈ



## El dia d'ahir

Ja sé que hi hà molta gent perversa que en la diada d'avui es fica en un cafè—concert o no,—va a Montjuic a menjar caragols, o entra i romàn en cases poc honestes.

Servidor no és així; segueixo monuments, compro farigola, i, quan cau la tarde, me'n vaig a Badalona, per admirar la processó, menjar peix i eternir-me amb aquella «Passió» que comença quan els porcs canten.

Un hom arriba a Badalona i desseguida fa una copeta d'anís—Badalona és la patria de l'anís,—després se'n và cap al carrer de Mar, on té un adroguer conegut, el qual té cria de canaris, i allí hi fa visita; una altra copeta d'anís i s'espera.

Per aquell carrer, gloria de la nostra veïna ciutat, la gent hi passa apretant-se, no cabent-hi. Tot d'un plegat se sent un *tereréee*, i una vèu prima, punxant com un glavi: «Record i memoria de la passió i mort de Nostre Senyor Jesucrist».

L'«ist» se fica dintre l'orella com si fos un papa-sastres.

La gent diu: «Ja vénen, ja vénen!», i s'apreta a les parets, o a les persones que abans havien pres possessió de les acerres.

*Ram, ram, pam, pam, pam, rapataplam!*

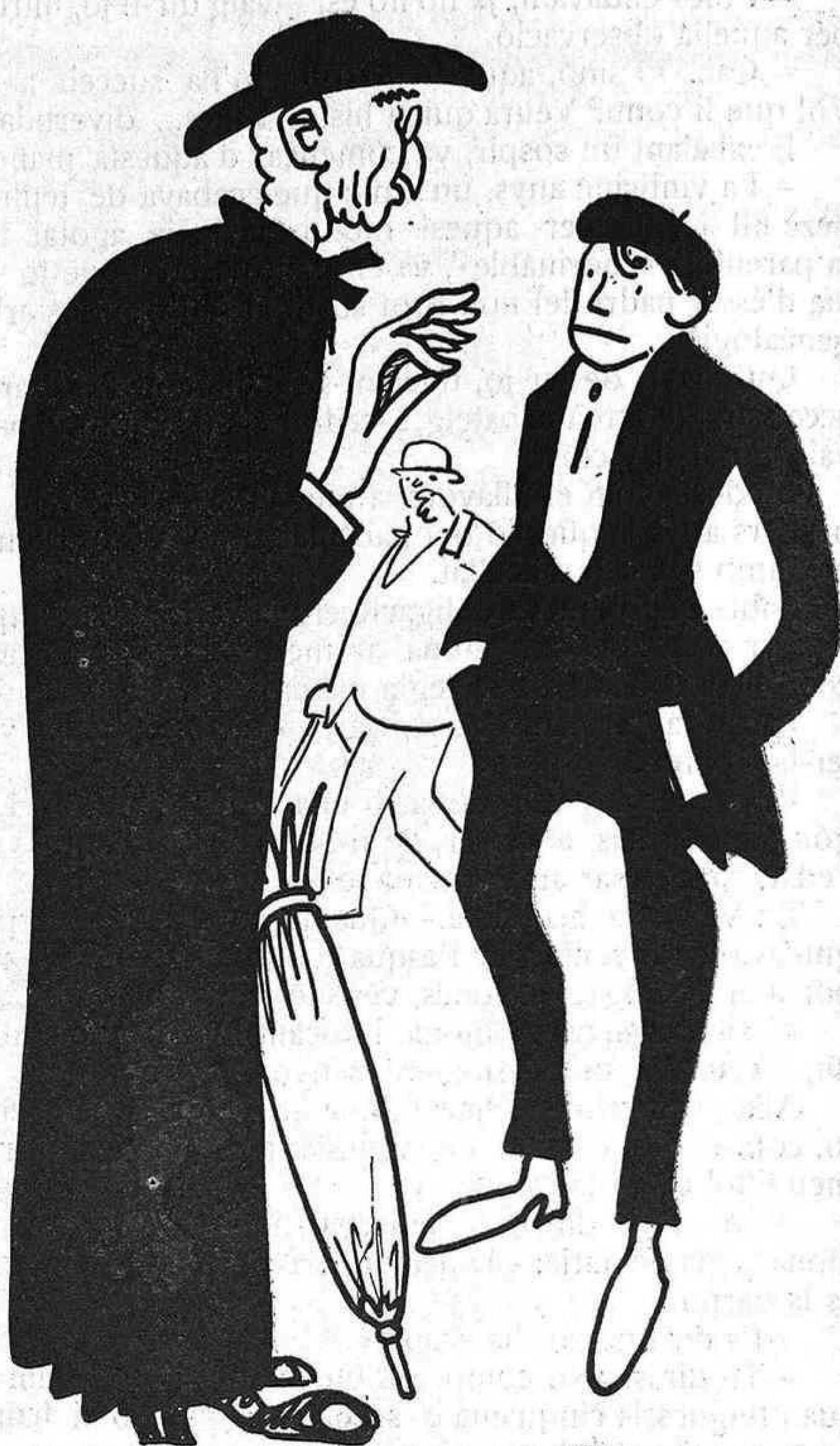
Ja són aquí els armats. Davant d'ells, el capità Manaia.

Què soldats de *cuota* o de segona! Què *veteranos!* Què «sorges» de la Prussia!... Per a portar bé el pas, per alçar amb harmonia la cama i picar a terra, com un sol home, no hi hà com els armats de Badalona.

Però no són pas ells lo bo. Lo bo de veres són aquells quadros vius de la Passió, són aquells Judes, i són aquells penitents!

Puc parlar-ne perque no hi falto cap any. El Judes sempre és igual; lo demás varia. El Judes va vestit de figura de pessebre; és a dir, d'hebreu pobre; porta una llanterna a la mà dreta i la bossa amb els diners, fruit de la seva traició, a l'esquerra. També porta una barba i una cabellera com de pèl de panotxa.

A Badalona hi hà el més gran convenciment de que Judes era roig de mal pèl. Judes camina fent esses, d'un costat a l'altre de carrer; posa la llanterna a la cara de les noies, fa ganyotes i esvera a les criatures.



P. JARDI

### RESURREXIT

—Demà és l'Al·leluia, mossèn Quim. ¿Vol que engeguem uns quants trets de pistola a dalt del campanar?

--No, fills meus, que vosaltres tireu amb bala, i si el to-caveu, ja no resucitaria mai més.

Els penitents tenen la costum de tapar-se la cara i treure's les sabates. Devegades n'hi hà algun que porta una criatura al braç, devegades n'hi hà d'altres que arrogeguen unes cadenes resonantes.

Les escenes de la «Passió» són mirífiques. Jo he vist allí a Jesús, d'oració en l'hort. Doncs caminava tot. Jesús, l'hort, l'àngel i els apòstols adormits.

Jo he vist com el flagellaven, també rodant pels carrers; en fi, hi he vist tantes coses que, d'aleshores, quasi mig crec en miracles.

S'acaba la processó passant la Mare de Déu molt compungida i ens en anem a menjar peix.

Com tothom sab, Badalona, a més d'ésser la terra de l'anís, és la terra del peix a la marinesca.

Ben menjats i *bene poti* anem a escoltar la «Passió». És vergonyós confessar-ho, però acostuma a adormir-nos.

LETTA

## DEL TEMPS

—Pare, vinc a confessar-me, que he comès un gran pecat.

—Descobreix-lo, filla meva, sense escrúpols ni pesars, que per gros i estrany que siga et serà prest perdonat.

—Vaig anar a la «Bohemia», a un ball de disfreses.

—Ja.

Ves-te explicant, pecadora, fins aquí això no és cap mal. (Jo hi he anat algunes voltes i forsa que he disfrutat).

—Es que ja erem en Quaresma.

—Rediable! Això ja és més gras! Ballar en Quaresma?... Aparta't!... Vui dir apropa't... Veiam, explica't: com vares fer-lo aquest pecat?

—Doncs, veurà:

quan el ball ja va acabar-se, amb el jove, vam anar a fer ressopó a cà'n Moritz.

—I devíeu barrejar.

—Una miqueta; sí, pare.

—Això sí que és un pecat i és precis que'l purguis, noia.

—Vol dir que'm tinc de purgar?

Si al final vaig marejar-me i, encara no feia un quart, tot lo que tenia al ventre ja s'havia... liquidat.

Davant d'un confessorari que hi hà en un recó molt fosc, agenollada, una vella confessa amb gran devoció.

Passa un quart, passa mitja hora

i fins passa una hora i tot, i aquella bona velleta va seguint sa confessió.

Quants de pecats, pobre dòna, deuría tenir!... Fa horror!...

Ja van a tancar les portes de l'esglesia i... com si no, tot resta del mateix modo entre vella i confessor.

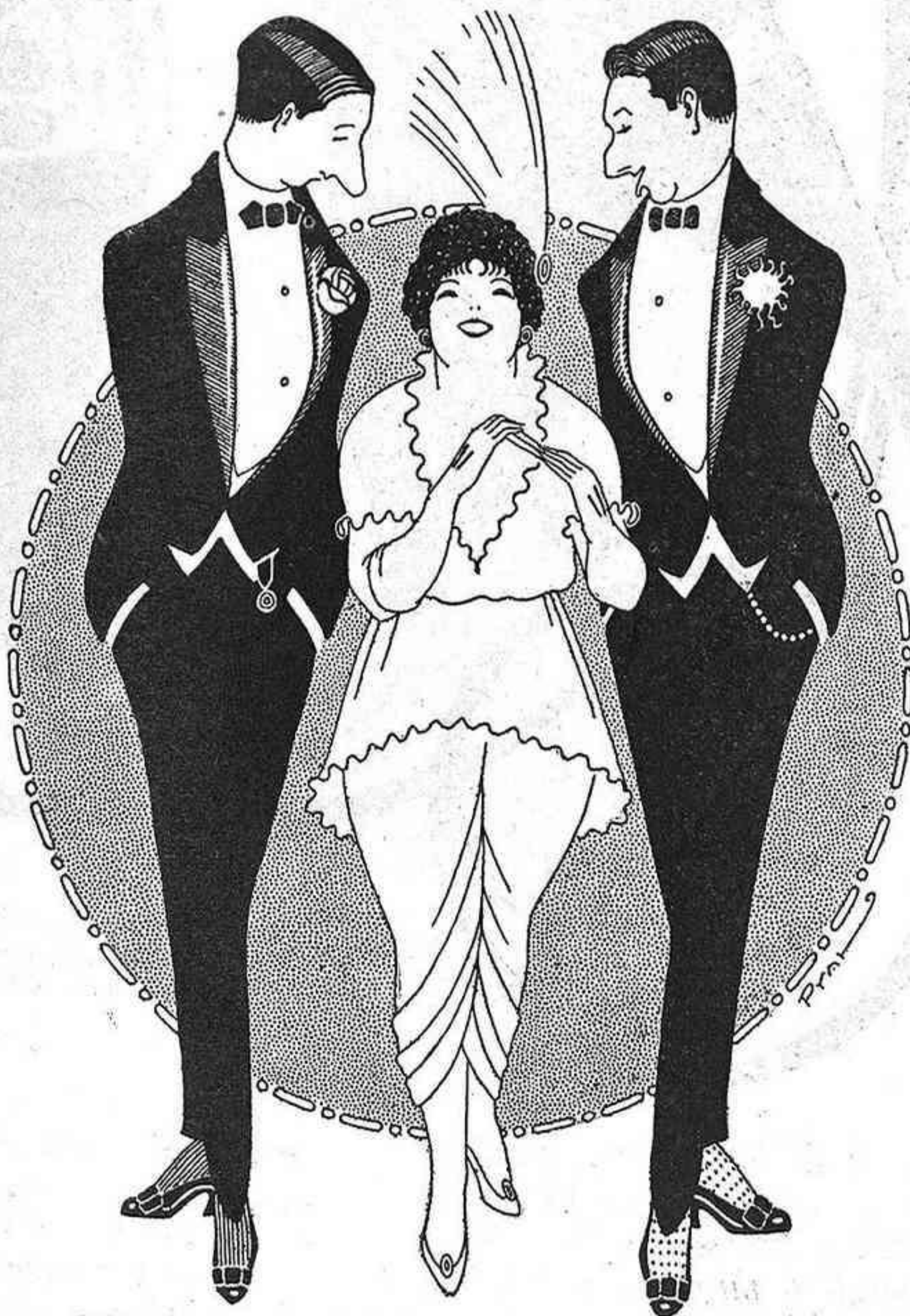
L'escolà, que ja fa estona vigila la situació, decideix, tot fent el ganso, a fer un poc de soroll per a veure si s'acaba tan estranya confessió; però cà!, ni ells se n'adonen, ni abandonen aquell lloc; puix de cap a la reixeta estàn adormits tots dos.

J. STARAMSA

## Del jardí dels humoristes

## EL TRUC D'EN RAMONEDA

El meu amic Ramoneda, aprofitant el viatge de nuvis, va deixar-se caure a Marsella amb l'intent de comprar



PASQUA

—Eh, que està bé, de carns, aquesta xicoteta?

—Sí, noi; llàstima que s'hagi acabat la Quaresma!

una gran partida de guants que's proposava vendre aquí a la menuda.

Va visitar, doncs, una gran fàbrica de guants, i, després d'haver triat i remenat tot l'extens mostrari, demanà el preu d'un parell a l'encarregat:

—Valen cent vintiquatre francs el centenar, inclòs gastos de Duana i ports—digué aquest.

—No, no;—feu en Ramoneda.—Vui que'm donguin el preu sense ports ni gastos de Duana.

—Aleshores no se'n farà sinó setanta quatre francs. Però vostè haurà de pagar l'arancel, i li adverteixo que és molt crescut.

En Ramoneda va donar-se una patacada a la cuixa, i trucant amigablement a l'espatlla de l'encarregat, va dir:

—Drets de Duana?... Gastos de ferro-carril?... No seré pas tan tonto de pagar-los.

—Com vostè vulgui... Si està acostumat a passar genre de contraband...—

—Contrabandista, jo?—exclamà enfutismat en Ramoneda.—Per qui m'ha pres? Es creu que vui anar a la garjola?... Vostè faci lo que jo li diré; prengui nota: M'enviaràn tot seguit a Barcelona, per ferro-carril, tres mil guants de la mà dreta, i, quinze dies més tard, per vapor, a Cádiz, tres mil guants de la mà esquerra.

—Molt bé, molt bé... Serà servit tal com desitja...—digué, tot confós, l'encarregat de la guanteria.—Però no entenc lo que's proposa...

—Molt senzill: la Duana em cridarà per a que pagui els drets i retiri la mercaderia. Jo faré el sort i la deixaré de compte. Les Duanes respectives de Cádiz i Barcelona subastaran els guants... i ¿qui vol que'ls compri tres mil guants de la mà dreta o tres mil de la mà esquerra?... Ningú serà tan boig!... Aleshores jo faré sortir un comprador, de sota mà, i per quatre quartos, per una miseria de res, adquiriré les dues partides defectuoses i els guants tornaràn a estar aparellats a la meva botiga. Què me'n diu d'aquest truc?

—Que és enginyós i digne d'un... gran comerciant.

J. COUTANCES



## El testament

En Tripeta, un cessant que no conserva sinó la pell i l'òs, es determina a trucar per centèssima vegada a casa del seu amic el notari Vilardebò.

—Es inútil—exclama aquest.—Si vens altra vegada per demanar-me diners, ja te'n pots entornar, perquè no estic disposat a donar-te un cèntim...

—No, home, no!—respon en Tripeta.—Sempre malpenses, tu. Tens de saber que avui vinc per a fer testament.

—Ah, si és així, callo;—fa el notari, asseient se a la cadira i allargant-li un cigarret.—Tu diràs, explica't.

—Vés prenent nota, que't vaig a dictar la meua voluntat.

—Digues.

—Primerament vull deixar deu mil duros a la «Lliga del Bon Mot».

—Rexotre!... què'm dius ara?

—Després, cinc mil a la «Defensa Social», deu mil pessetes al «Ropero de Santa Llúcia»; tres cents duros a l'«Associació Protectora d'Animals i Plantes», i dos cents a l'«Ateneu Esperantista del districte XIV»...

—Però... que t'has tornat boig?... Jo't feia home de pocs quartos... Jo'm pensava que no tenies cap diner...

—Be prou que ho sabs, que no'n tinc cap!... per desgràcia meua!

—I doncs?...

—Ja veuràs... no diuen que en el testament hi consta la voluntat de les persones?... Doncs, jo vuj que vegin, al menys, la meua bona voluntat.

El notari Vilardebò, davant de tanta susceptibilitat i tanta delicadesa de sentiment, no té més remei que inclinar el cap.

I, des d'aquest moment, es veu impossibilitat de negar al seu amic Tripeta, els sis rals que aquest li emmatlleu per a poguer dinar.



## GLOSARI

### AGNA MONNER

*Els que havem passat mitja vida dedicant-nos a l'art del teatre, cada volta que veiem morir una figura de les que li havien donat vida, encara que sigui cursi el dir-ho, ens sembla que veiem caure una fulla d'aquest arbre que havem conreat pot-ser amb més amor que intel·ligència.*

*Ahir era en Soler, el qui es moria; avui és la Monner, la que'ns deixa. Ahir era el primer genèric, i avui la primera característica.*

*L'art de la Monner era tot naturalitat; una naturalitat intensificada, condensació i essència de la veritat mateixa. La nostra actriu no feia comèdia com els demés comedians; és possible que del «Manual del perfecte actor» ella no'n sapigués res; ella es movia, s'expressava com la veïna de baix, com la botiguera del davant, com tal o qual entrant de la família o coneguda nostra; i quan en*



## DIES SANT'S

—Ficsa't amb aquesta de la dreta, Manel...  
—Calla, home, ja l'he filada. Mentre hi hagin dones guapes, això de la santetat serà una mentida.

*una escena havia de fer mitja la feia de debò; tant de debò i tant bé, la feia, que si per sort la comèdia arribava a trenta representacions (dixosos temps!) hauríeu vist el parell de mitges acabat i llest, a punt de posar-se-les. El treball de la Monner, a la manera del dels poetes fàcils i inspirats, semblava que no fos obra d'ensaigs i paciència, sinó encarnació reial i involuntaria, com si la con-*

*ciència d'artista no hi comptés per res; de tal faicó desapareixia als ulls de l'espectador l'idea d'esforç i de estudi. Per ella, l'escenari era a casa, i, a no ésser la veu de l'apuntador, molts cops, el públic, el nostre bon públic de «Romea», s'hauria imaginat que no s'havia mogut de l'interior casolà en que hores abans se trobava; i devia arribar moment en que ella mateixa, l'actriu, si no hagués*

*estat pels aplaudiments que la despertaven del somni, no hauria sapigut ben bé on terminava la ficció dramàtica i on començaven les angúnies del viure.*

*La Monner no tenia necessitat d'entrar en un paper, perquè ja era en tots. Quan un autor primfilava penosament un tipu de característica ple de vida, ella ja feia rato que'l vivia en sa propia llar. No hi havia fingiment ni en l'expressió, ni en el gest, ni en el caminar, ni en l'estar aturada. Declamava amb la mateixa senzillesa que escoltava, i si quan no deia res ens parlava a l'ànima, figureu-vos l'emoció que'ns produiria sentint-la enraonar. La seva veu, única, el seu parlar gangós i pla, eren la veu i el parlar amics de les nostres coneixences. Per a representar «la dona de sa casa» no havia d'exagerar mai la nota; el seu tò era'l tò de totes les senyores Mòniques i senyores Madrones de la nostra mai prou alabada classe mitja.*

*L'art poderós de l'Agna Monner no sols donava vida al personatge, sinó, per irradiació, a tota l'obra, qual interès se concentrava en ella. Això feia exclamar enfàticament a més d'un autor:—Eh, quin paperet per a la Monner!—quan amb molta més raó devia dir-se:—Eh, quina Monner per a aquest paper!*

*No ha mort al peu del canó, però se n'ha anat amb l'esperit ple de fè en el seu ideal artístic i amb l'il·lusió de noves lluites. No fa gaire, digué, encara, que, si's necessitaven el seus serveis, podien anar-la a cercar sempre que convingués:—D'un paperet petit encara me'n sortiria!—exclamava.*

*La pobre Monner va estar en situació sempre; ha estat en situació fins a l'hora de morir; el seu bell gest ha sigut natural, sincer i espontani, fins que'l darrer «traspunte» li ha indicat el darrer «mutis».*

*Es d'aquells morts, la Monner, dels quals, si un allegat o un entrant a la casa ens digués:—Va quedar molt natural—ens semblaria que no exagera.*

*Ens explicariem la naturalitat com a conseqüència del seu caràcter.*

XARAU



## Una de tantes

*A una noia molt coqueta que no té ni una pesseta.*

Sóu bella, encantadora,  
gentil i encisadora;  
tenui una mirada de foc que encén els cors,  
mes sóu tan presumida  
i aneu tan ben vestida  
que a més de quatre joves els hi feu molta por.

Jo us juro, bella nena,  
la de la blonda trena,  
la dels llavis encesos com un clavell vermell,  
que si fossiu modesta  
tindrieu més requesta  
i us casarieu prompte amb algun dependent.

No coneixeu la vida,  
esteu mig adormida,  
creient-vos que una noia ha d'ésser per un rei;  
això sols són histories;  
deixeu-vos de cabories,  
avui el que té quartos encara'n cerca més.



És una vritat trista,  
però salta a la vista:  
els homes d'avui dia pot-ser no tenen cor;  
no busquen per esposa  
una xicota hermosa,  
sols veuen en el tàlem un negoci rodó.

Creieu-me a mi, amigueta,  
deixeu d'ésser coqueta,  
arreconeu el luxe i tregueu-se'l capell,  
perque no vos pertoca  
el fer tanta patxoca  
amb les migrades rendes de que vós disposeu.

Quan vestireu senzilla,  
amb una *jaquetilla*  
i una mantellineta de deu o dotze rals,  
estareu tota tova  
al veure que algun jove  
tot i no tenint quartos us vol enmaridar.

Més per arribâ el dia  
d'anâ a la vicaria  
us cal fê, amiga meva, lo que vos he dit jo:  
suprimî aquestes gales,  
que tot són martingales,  
i, fent un sacrifici, tirâ el berret al foc.

JOAN CASAS VILA

## Teló enlaire

**PRINCIPAL.**—Diumenge va haver-hi molta gent i molts aplaudiments, amb motiu de la funció d'honor dedicada an en Rusiñol.

=Demà, la gran comedia de màgica en quatre actes i vintidós quadros, *La almogada del diablo*. Decorat nou dels nostres primers escenògrafs. Presentació esplèndida.

Els vells i les criatures ja saben aon anar a distreure's.

**LICEO.**—En el benefici del mestre Bellezza, van posar-se de relleu dugues coses: les simpaties que s'ha guanyat entre'ls filarmònics barcelonins aquest jove mestre, i la justícia amb que se'l considera un gran director d'orquestra.

Va representar-se *Malbruck*, quina partitura, com ja hem dit altres vegades, dirigeix amb braó extraordinari en Bellezza i després va meravellar-nos dirigint el cant de la mort del *Tristan e Isolda*, com si fos un consumat mestre wagnerià. La senyora Ivanisi cantà la part d'Isolda, siguent tots dos ovacionats.

La marxa de la *Dannazione di Faust*, que va dirigir també en Bellezza, encara que va merèixer els honors de la repetició, no va convèncer tant, pot-ser per un xic efectista.

I diumenge va despedir-se la companyia Caramba, per passar al Tívoli a donar-hi tres representacions a preus populars, posant-se en escena un acte de cada una de les òperes que han conseguit més

èxit en aquesta temporada: *Eva*, *Bella Rissette* i *Malbruck*. La companyia Caramba s'ha despedit, aquest any, sense que poguem dir «fins l'any que ve»; pero sí, estem segurs, que no passaràn gaires anys sense que tornem a aplaudir-la a Barcelona.

Diumenge, inauguració de la temporada d'òpera de primera, amb la representació de *Un ballo in maschera*.

**ROMEA.**—Dissabte de gloria, inauguració de la temporada de primavera, amb el debut d'en Ricard Calvo i la Velázquez.

Se reproduirà la famosa tragedia *Reinar después de morir*.

**TÍVOLI.**—Doncs... vetaquí que allò de *Señoritos de uniforme* és una joguina lírica bastant enginyosa, amb més solta que moltes de les que'ns vénen de Madrid. Pot-ser el diàleg no està prou empedrat de gracies, d'aquelles gracies de bullo que'l gènere necessita i que han donat nom als Perrín, als Arniches i als Sinesio; però s'ha de confessar que té excel·lents condicions literaries i que s'escolta amb veritable complacencia. Les situacions musicals no hi són forçades, i de visualitat està també bé, l'obreta. Una coratjosa estreta de mà a l'amic Muntañola, i endavant.

La partitura va ésser, igualment, forsa aplaudida. El mestre Casademont ha posat en els quadros de *Señoritos* uns numerets fàcils i inspirats a la vegada, demostrant que és capaç de fer quedar bé al més exigent dels nostres llibretistes. Molta part de l'èxit d'aqueixa obreta es deu an en Cassià.

La presentació... massa discreta.

=Les funcions de la *Goya*, el deliri. El públic de Barcelona ha fet a l'eminent cançonetista una despedida que equival a un monument.

Demà, dissabte, començament de nova temporada; estrena de *Pimponet*.

**NOVEDADES.**—D'en Frègoli, què'n direm?... Que és el mateix de sempre, que és únic, sense rival en el seu gènere; que fa passar l'estona agradablement; que és una enciclopedia artística; i que fa moltes coses i totes les fa amb elegancia i distinció. Novetats espeterrants no'n porta; però el seu repertori còmic-màgic-musical és tan extens i tan variat que ja sabem que ell sol pot molt bé aguantar una temporadeta.

No és estrany, doncs, que les actuals sessions de despedida es vegin concorregudes.

**AUDITORIUM.**—La primera sessió del Cicle històric de Teatre Català fou un merescut èxit per als organitzadors i per als intèrprets. La concurrencia no era tot lo nombrosa que caldria a tal manifestació artística; però el públic escollit que s'hi congregà aplaudí sens reserves i en sortí ben complascut.

Se representaren, tal com s'havia anunciat, les obres d'en Robreño: *El sarau de la patacada* i *L'alcalde sabater*; les d'en Renart: *Titó i donya Paca* i *La casa de despeses*; i la gatada d'en Pitarra, *La butifarra de la llibertat*. Les d'en Robreño són senzillament deliciosas, ingenues, ben tramades i d'artística factura; ens sorprenen per la pintura magistral dels tipus i denoten en l'autor una intuició del teatre i del llenguatge viu, comparable sols an en Ramon de la Cruz en els seus immortals sàinets. A poguer ésser demanariem que's desenterrés tot el seu repertori, segurs de que aviat li aixecariem un bust al Parc. Les



EN EL PAIS DELS MICOS

—Que no'm regalaràs la «mona» aquest any?

=Tonto, que no'm tens a mi?



ELEGANCIES DE LA DIADA

—Apa, que vens al carrer de *Fernando*?  
—Un moment... No més falta posar-me la mantellina.

d'en Renart, pulcres i tendencioses, pot-ser amb més preten-  
cions de *moraleja* que les del seu antecessor, no'ns semblaren  
tan espontànies ni tan genials, però sí ben dignes de l'homena-  
tatge que se'ls dedica. I de *La butifarra de la llibertat* no'n  
parlem; cinquanta anys de diferencia que's veu clar foren de  
decadencia per la literatura i per l'art.

Les gatades d'en Pitarra fan riure pot-ser més que'ls  
sainets d'aquells bons temps; però les seves gracies, moltes  
d'elles, després sab greu d'haver-les rigudes i celebrades.

La presentació escènica molt cuidada; en el vestuari no  
s'oblidaren detalls i la direcció, a càrrec de l'Enric Giménez,  
molt bé.

Entre altres, s'hi distingiren els actors Galceràn, Munt,  
Rosés, Claramunt, i les actrius Mestres i Penadés.

=Per a diumenge que ve, a la tarde, segona sessió del  
Cicle històric, representant-se la bonica comedia d'en Vidal i  
Valenciano, *Tal faràs, tal trobaràs* i, per fi de festa, *Una noia  
com un sol*, d'en Sales Vidal.

SALA GRANADOS.—En aqueix petit temple de l'art de  
l'Avinguda del Tibidabo va celebrar-se, diumenge passat, el  
segón concert de la serie titulada «Cap-vespres musicals».

De l'execució del programa n'estaven encarregats els ma-  
teixos artistes que tantes lloances mereixeren en el primer,  
per la seva brillant i delicada labor. Una vegada més el cone-  
gut professor senyor Ainaud ha demostrat, com a director i  
com a executant, el seu bon gust i la seva indiscutible maes-  
tria, molt ben secundat per la senyoreta Domènech, els se-  
nyors Vives, Gálvez i Tarragó.



A LA RAMBLA DEL MIG



—Miri quin ram més gros he anat a beneir!  
—Sabs què podries fer, maco?... Deixar-lo aquí, que pot-ser  
aquest estiu tindriem ombra.

## NOTES DEPORTIVES

## FOOT-BALL

El partit organitzat per la Federació, a l'objecte de seleccionar els jugadors que han d'anar a París a sostenir la fama dels nostres jugadors nacionals, no sigué més que una exhibició de forces incoerents, que res de nou, ni bonic, ni científic ens ensenyaren.

Això ens escamà una mica, respecte al resultat de la futura batalla internacional, i ens confirma en nostra creencia de que la fama adquirida per certs *equippers* és deguda més al mal geni que tenen, en quant se les tenen amb els seus rivals d'aquí, que no pas al veritable art del joc que desentrotllen.

En fi, segons sembla, encara ha de ploure i fer sol moltes vegades abans de que vagin a medir les seves forces amb els de la veïna nació. I el temps tot ho cura o ho malmena.

## ROWING

Aquest any va a la Côte d'Azur l'equip del timoner Margarit, qui en les proves organitzades durant aquesta temporada, ha obtingut la primera classificació, deixant amb un pam de nas als qui fins ara resultaven els *matons* en aquesta mena de lluites.

En Margarit, amb els seus quatre hèroes, Ranzini, Barnola, Marí i Reig, ha obtingut la Copa Balcells, trofeu promès als victoriosos de les proves eliminatories.

Ara sols manca dir-li:

—A ver como te puertas.



Qui ho dubta que'l nostre poble és d'una austeritat incomparable?

Durant un mes, la guardia urbana no ha hagut de recollir, pels carrers de Barcelona, més que deü borratxos.

—Això no pot anar!—diràn els epicuristes.

I encara hi hà qui gosa demanar que's prohibeixi la venda ambulat de vil!

Què diràn de nosaltres, els estrangers, quan sàpiguen que, entre siscentes mil persones, no més deü són capaces d'*ensofrar-se* i encara... en trenta dies?

Segons m'assegura algú que va tenir la desgracia de trobar-s'hi, la última corrida dels *fenómenos* ha sigut de lo més avorridet que pugui donar-se en materia de festa nacional.

Els bous, infernals; els matadors, indignes de la seva nomenada.

Serà qüestió d'agafar la guitarra i cantar:

*Si «Gallito» estuvo mal,*

*Belmonte estuvo peor.*

I amb una altra com aquesta...

*¡se acabó la afición!*

El doctor Martí i Julià, aquell homenet que té cara de llorito i cor d'àngel, que és roig de pell i blanc de dintre, ha fet míting i ha dit que és partidari de «l'ideologia viva».

—Volem... volem... volem!...—ha dit.

El senyor Martí i Julià, tan catalanista, se'ns mostra hereu

directe de la figura simbòlica més espanyola que pugui haver-hi:

El doctor vola... vola... vola... a cavall de *Rocinante*.

Teatrística.

Nostre bon amic, el distingit poeta i autor dramàtic Marià Golobardas, ha llegit a l'Enric Borrás una tragedia, en vers castellà, titulada *Locura de Rey*.

L'impresió de la lectura d'aquesta obra tenim entès que fou inmillorable.

Esperem poguer-la assaborir ben aviat en un teatre.

Pel gust d'aplaudir-la, naturalment.

Oh, els Arsenis Lupins administratius!

Quan hagin de menester un certificat del Registre civil, ja cal que amaneixin pessetes.

Es una cosa, això dels certificats, que'ls dependents de Sant Gaietà ho haurien d'enllestir de franc i en cinc minuts; però, com que'ls queviures s'han posat tan cars, és qüestió de treure el suc... honradament, d'allà on se pugui.

L'altre dia, un tranquil va presentar-se a les indicades oficines:

—Déu los guard... quan me n'acaran d'arreglar-me aquesta partideta de naixement?

—Si la vol demà mateix—va dir-li amb tota la barra l'escrivent—se'n farà tres pessetes; ara, si s'espera quinze dies, pot-ser no li costarà res...

El tranquil, al tanto:

—Podem fer una cosa, doncs... Vindré d'aquí un mes i vostès me donaran les tres pessetes a mi.

Els municipals han començat el repartiment de les fulles del padró de cèdules.

Heus-aquí unes fulles que esdevenen una ironia primaveral.

Quan el pagès veu sortir les fulles, pensa, esperançat, en l'abundosa collita.

Quan el pobre ciutadà veu sortir aqueixes altres fulles... ja's veu la pedregada a sobre.

Sembla que aviat s'instal·laràn bussons per a la correspondència en els tramvies de Barcelona.

Per mica que pugui, miraré d'ésser jo el primer ciutadà que'ls faci servir.

Hi tiraré una carta dirigida an en Foronda.

Una carta explicant-li que és un abús això de fer baixar tan lentament els cotxes del passeig de Gracia, aprofitant sols el desnivell per a estalviar-se força elèctrica.

Com si els que no tenim *pase* i anem de baixada no paguessim la corrent igual que'ls altres!

Els «bous-escuats», quan són en campanya, se serveixen de coses pràctiques per a exemples instructius. De tot en fan lliçonetes per a la mainada.

L'altre dia els del grupu «Pavería» estaven tartarinejant per allà als voltants de Sant Ciprià, quan al que feia de capità se li va ocórrer comprar-se un ou de gallina en una casa de pagès.

—A ver, *Puigpiqué*—va dir, dirigint-se a un dels nois trepadors. *¿Qué es un huevo, según la gramática?*

—*Un sustantivo*,—respongué el xicot.

—*Muy bien; un sustantivo. Pero de qué género?*

—Oh, això no's pot dir fins que surt el poll de dintre!



LA SETMANADA

—Divuit pessetes?... I això és un «dissabte de glòria»?...  
Que'n diguin de purgatori!

L'Ajuntament té el projecte de regalar un aparell ortopèdic per a la cama de l'actor Parreño.

No ho critiquem, al contrari. Aplaudim el gest de pietat. Però l'Ajuntament arregla sempre les coses així.

Abandona els entarugats de manera que'ls veïns ens trenquem les cames... i, després, ens en regala de fusta.

Llegim:

«S'han reiterat novament a la policia ordres severíssimes de perseguir la pornografia i la sicalipsis.»

Ja sabem, doncs, perquè, diumenge passat, corrien els guindilles al darrera dels catalanistes reconstruïts...

Es que'ls preïen per coupletistes deshambillades.

A la caça d'idees.

La ponencia municipal de la pròxima Exposició de I. E., en l'indispensable necessitat de fer quelcom de caràcter urbà, demana idees als barcelonins.

Ja ho veuen: els regidors, tan pràctics, ara se'ns tornen idealistes. Van parodiant a Diògenes i cerquen amb la seva llanterna una idea per l'amor de Déu.

Però és inútil.

Hi-hà gent que, després de molt rumiar, més aviat troba un duró que una pensada.

L'altre dia, per allà a la una de la tarde, la minuteria grossa del rellotge del balcó de càn Trilla va posar-se a giravoltar d'una manera ràpida i alarmant, com si s'hagués tornat boja. En dos segons escassos va senyalar més de trenta minuts...

Era cosa inaudita!

Això va alarmar a més d'un transeunt dels que consulten aquella esfera per a posar-se la patata a l'hora; els que s'hi ficaven corrien espordits cap a casa a abraçar la família, creient pot-ser que'l temps, corrent tant, s'acabaria aviat.

Després vàrem caure en que lo que li passava al rellotge de càn Trilla era que l'estaven adobant perquè no anava a l'hora.

Es que darrera de l'esfera embuixada hi havia el rellotger amagat.

Solucions als trenca-caps del número 1839

A la xarada primera, Joanet, i a la segona, Paperera.



XARADES

I

Primera-segona-tercera foc a l'hu-dos-lres.

Joan Rocabert

II

Jogant a la vescambrilla.

—Primera-segona Tot

mata l'às, jo mato el rei.

—Matà al rei? No cridis tant,  
que'ns agafaràn, Remei.

Igual Metro

MUDANÇA

Qui paga, sabeu que fa?

Tot amb a.

Era una actriu qui jo sé,  
tot amb e.

La plata té de sortí

tot amb i.

I per Pasqua dono jo  
tot amb o.

E. Sala (a) Noi maco

ANAGRAMA

La Tot, la Tresa i l'Agnès

tot, es banyaven totes tres.

Joan Rocabert

TARGETA

H. Suñol Giral

Ana Gomes Tonet

Formar amb aquestes lletres, degudament combinades, el títol d'una comedia catalana i el nom del seu autor.

Lluís Ramis Camaló

Antoni López, editor — Rambla del Mítg, núm. 20  
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8  
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2



Obra nova

JOSEP BURGAS

# FLOR DE PICARDÍA

## VERSOS D'AMOR I DE PECAT

Un tomo luxosament imprés

UNA pesseta

# ETERNA LUNA DE MIEL

SECRETOS DEL LECHO  
CONYUGAL :: CARTILLA  
HIGIÉNICA PARA LOS  
:: RECIÉN CASADOS ::  
POR EL DR. BEARSON  
UN TOMO ILUSTRADO  
~ ~ ~ UNA PESETA ~ ~ ~

# DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ & CASTELLÀ-CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS  
AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒGI-  
QUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA,  
I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO  
S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

**A. ROVIRA I VIRGILI**

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER  
FINISSIM I INTRASPARENT, REL·LIGAT AMB PEGAMOID  
**900 planes, 2 centímetres de gruix!!**

**PTES. 10**



JULI VALLMITJANA

# SOTA MONTJUIC

Un tomo

Pessetes 2

**AVIAT SORTIRA**

# EL CATALÀ DE "LA MANCHA"

NOVELA

per **SANTIAGO RUSIÑOL**

**NOTA.** - Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera' certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.



LA VÍCTIMA

—Per a alguns serà molt santa, però per a mi resulta una setmana tràgica.